

Мицик Г. М.

аспірант ДВНЗ «Запорізький національний університет»

ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД В УМОВАХ СЕЛА

Починаючи з 20-х років минулого століття все частіше видатні дефектологи того часу порушували питання про необхідність перенесення коректувальної допомоги дітям з вадами мовлення на дошкільний вік. Згодом прийшли до висновку, що логопедична допомога потрібна не тільки в спеціальних освітніх установах, масових школах, але і дітям дошкільного віку [2, с. 34]. Особлива роль у розвитку мови дитини відводиться дитячому садку. Виходячи з того, що у сільській місцевості основними формами організації суспільного дошкільного виховання були сезонні дитячі садки, ясла, літні майданчики, з різних причин вони не були готові вести таку роботи. Ситуація потребувала створення в зазначених умовах постійно діючих дитячих садків. Розвиток системи закладів дошкільного виховання в сільській місцевості в перші повоєнні роки значною мірою залежав від рішень уряду країни. Досить активною щодо правового забезпечення розвитку сільських дошкільних закладів в 50-х роках була позиція Міністерства освіти УРСР. Зазначені питання знайшли своє відображення в низці його наказів. Обговорювалося питання про створення стаціонарних сільських дитячих садків, що працювали б за чинними на той час програмами з можливістю готувати дітей села до школи так само, як і міські дошкільні установи [3, с. 72]. Більш конкретними і визначеними відповідно до керівних положень по всім віковим групам стали завдання, зміст і методи виховно-освітньої роботи в масових дитячих садках. В розділ «Рідна мова» були включені такі важливі питання, як виховання правильної вимови, активізація словника і зв'язного мовлення дітей. Проте робота в дитячих садках переважно була спрямована на фізичний розвиток

дітей. Проблеми ж мовленнєвого характеру здебільшого залишалися поза увагою їх працівників. Вдавався в знаки брак вихователів з логопедичною підготовкою. З іншого боку дитячі садки стали повніше забезпечуватися вихователями, які закінчили педагогічні училища з трирічним терміном навчання на базі семи класів середньої школи. З поширенням середньої освіти створювалася реальна можливість для більш досконалої підготовки вихователів – на базі повної середньої освіти.

При цьому рівень освіти осіб, які працювали у дошкільних дитячих закладах сільської місцевості, залишався досить низьким. Крім того постійний їх відтік негативно впливав на організацію виховання дітей, відкидав методичну роботу в дошкільних закладах на досить низький рівень. Годі вже було казати про створення належних умов для правильного розвитку мови дошкільників. Згідно наказу «Про поновлення логопедичної роботи на Україні» від 16.07.1946 р. № 2021 на посаді логопеда могли працювати фахівці-дефектологи, які одержали спеціальну освіту на дефектологічному факультеті КПІ імені О. М. Горького або ж на спеціальних курсах, а також сурдопедагоги, які мали стаж роботи в молодших класах шкіл для глухих. Цілеспрямована підготовка логопедів в системі вищої освіти не здійснювалася. На знову відкритому у 1946 р. дефектологічному факультеті КПІ ім. О.М. Горького предмет «Логопедія» читався як спеціально-педагогічна дисципліна для підготовки дефектологів [5, с. 41]. Проте 10 липня 1949 року вперше за наказом МО УРСР № 686 від 21.06.1949 року відбулися республіканські місячні курси з підготовки вчителів-логопедів на 22 особи. Зі скасуванням розпорядженням МОЗ СРСР 1950 р. посади лікарів-логопедів своєї цінності набуває педагогічний зміст логопедії.

Поступово відновлювали свою роботу і логопедичні пункти, діяльність яких в довоєнні роки була зорієнтована виключно на надання допомоги школярам. Логопункт мав обслуговувати не тільки учнів шкіл району, прикріплених до пункту, але й дітей старших груп дитячих садків цього ж району. Відповідно до Положення вчителям-логопедом могла бути призначена

лише особа з вищою педагогічною (дефектологічною) освітою з обов'язковим проходженням курсів з підготовки логопедів.

В «Керівництві для вихователів» 1953 р., вже по-новому розглядалися питання виховно-освітньої роботи в дитячому садку, велику увагу було приділено розвитку мислення і мови дітей. Однак логопедична дошкільна допомога дітям з порушеннями мовлення мала, переважно, стихійний характер, лише подекуди таку допомогу дошкільникам надавали вихователі масових дитячих садків [1, с. 72]. Робота в селах з цього приводу не велася. Згадки про це в історичних джерелах відсутні.

В 1957/1958 н.р. відбувся перший набір студентів зі спеціальності «Дефектологія. Олігофренопедагогіка і логопедія» з отриманням кваліфікації: учитель спеціальної школи і логопед. Термін навчання тривав два з половиною роки. Предмет логопедія налічував разом 90 годин, з яких – 66 лекційних та 24 практичні години [5, с. 59]. З 09.07.1959 р. курс логопедії в обсязі 110 годин почали вивчати студенти спеціальності «Дефектологія, педагогіка і методика початкової освіти» з кваліфікацією спеціаліста: учитель спеціальної школи і початкових класів загальноосвітньої школи. Вказаний предмет вивчали і на інших спеціальностях. Так курс логопедії ввели на спеціальності «Педагогіка і психологія (дошкільна)», студенти даної спеціальності отримували кваліфікацію викладач дошкільної педагогіки і психології педагогічного училища і методист з дошкільного виховання [5, с. 63-64]. Підготовка дефектологів дошкільних закладів на дефектологічному відділі КПІ ім. О. М. Горького в 50-х рр. не проводилася і найближчим часом не планувалася. На заочне відділення цього факультету потрапляли лише окремі працівники дошкільних закладів. Там вони здобували спеціальність вчителя спеціальної школи для глухих, слабочуючих чи розумово відсталих дітей та другу спеціальність – логопеда [4, с. 76-77].

Список використаних джерел:

1. Берник Т. Л. Розвиток диференційованих форм логопедичної допомоги дітям з мовленнєвими вадами в Україні (1945-2000) : дис... канд. пед. наук / Т. Л. Берник. – Київ, 2006. – 192 с.
2. Бессмертная Н. А. Организационно-педагогические условия развития профессиональной компетентности будущих логопедов сельских образовательных учреждений : дис.... канд. пед. наук / Н. А. Бессмертная. –Якутск, 2001. – 165 с.
3. Бобак О. Б. Педагогічні засади соціалізації дітей дошкільного віку в сім'ї у II-й половині ХХ століття: дис.... канд. пед. наук / О. Б. Бобак. – Дрогобич, 2015. – 198 с.
4. Замский Х. С. Проблемы дефектологического образования / Х. С. Замский // Дефектология: научно-методический журнал Академии педагогических наук СССР. – 1969. – № 1. – С. 76-81.
5. Потапенко О. М. Теорія і практика підготовки логопедичних кадрів в Україні (друга половина ХХ століття): дис... канд. пед. наук / О. М. Потапенко. – К., 2010. – 183 с.